

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ VÀ QUẢN TRỊ KINH DOANH**

VŨ VĂN TIẾN

**THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP NHẪM ỔN ĐỊNH,
NÂNG CAO THU NHẬP CHO CÁC HỘ NÔNG DÂN
SAU THU HỒI ĐẤT PHỤC VỤ CÁC KHU CÔNG NGHIỆP
TRÊN ĐỊA BÀN HUYỆN YÊN DŨNG, TỈNH BẮC GIANG**

Chuyên ngành: Kinh tế nông nghiệp

Mã số: 60 - 31 - 10

LUẬN VĂN THẠC SĨ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học: TS. BÙI ĐÌNH HOÀ

Thái Nguyên, tháng 11 năm 2011

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả nêu trong luận văn là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất kỳ luận văn nào khác.

Tôi xin cam đoan rằng các thông tin trích dẫn trong luận văn đều đã được chỉ rõ nguồn gốc.

Tác giả luận văn

Vũ Văn Tiên

LỜI CẢM ƠN

Trong quá trình điều tra, nghiên cứu để hoàn thành luận văn, ngoài sự nỗ lực của bản thân, tôi đã nhận được sự hướng dẫn nhiệt tình, chu đáo của các nhà khoa học, các thầy cô giáo và sự giúp đỡ nhiệt tình, chu đáo của cơ quan, đồng nghiệp và nhân dân địa phương.

Tôi xin bày tỏ sự cảm ơn trân trọng nhất tới giáo viên hướng dẫn khoa học Tiến sỹ Bùi Đình Hoà đã tận tình hướng dẫn giúp đỡ tôi trong suốt quá trình hoàn thành luận văn.

Tôi xin trân trọng cảm ơn sự góp ý chân thành của các thầy, cô giáo Khoa kinh tế nông nghiệp - Trường Đại học kinh tế và quản trị kinh doanh Thái Nguyên, tập thể phòng Tài Nguyên và Môi trường huyện Yên Dũng, các phòng, ban, cán bộ và nhân dân các xã Song Khê, Nội Hoàng, Tiền Phong của huyện Yên Dũng đã nhiệt tình giúp đỡ tôi trong quá trình hoàn thành luận văn này.

Tôi xin chân thành cảm ơn tới gia đình, những người thân, cán bộ đồng nghiệp và bạn bè đã tạo điều kiện về mọi mặt cho tôi trong quá trình thực hiện đề tài này.

Một lần nữa tôi xin trân trọng cảm ơn!

Tác giả luận văn

Vũ Văn Tiến

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT VÀ Ý NGHĨA	vi
DANH MỤC BẢNG	vii
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài.....	1
2. Mục tiêu nghiên cứu của đề tài.....	2
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu đề tài	2
4. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của luận văn.....	3
Chương 1: TỔNG QUAN TÀI LIỆU VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	4
1.1. Cơ sở lý luận của đề tài.....	4
1.1.1. Vai trò của nông nghiệp, nông thôn và nông dân trong sự nghiệp phát triển kinh tế xã hội mỗi quốc gia.....	4
1.1.2. Một số vấn đề về công nghiệp hóa và hiện đại hoá.	6
1.1.3. Đất đai và những vấn đề có liên quan	10
1.1.4. Các vấn đề về thu hồi đất	11
1.1.5. Lao động, việc làm và các vấn đề liên quan	12
1.1.6. Thu nhập và các vấn đề liên quan đến thu nhập	17
1.2. Cơ sở thực tiễn.....	19
1.2.1. Kinh nghiệm về thu hồi đất và phục hồi kinh tế cho nông dân sau thu hồi đất của một số nước trên thế giới	19
1.2.2. Kinh nghiệm về thu hồi đất và phục hồi kinh tế cho nông dân sau thu hồi đất ở Việt Nam.....	28

1.3. Phương pháp nghiên cứu	33
1.3.1. Câu hỏi của vấn đề nghiên cứu	33
1.3.2. Phương pháp nghiên cứu cụ thể	34
1.4. Hệ thống chỉ tiêu nghiên cứu.....	37
Chương 2: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN.....	38
2.1. Đặc điểm địa bàn nghiên cứu	38
2.1.1 Điều kiện tự nhiên, kinh tế xã hội của huyện Yên Dũng, tỉnh Bắc Giang	38
2.1.2. Điều kiện kinh tế - Xã hội	43
2.1.3. Đánh giá chung về đặc điểm địa bàn nghiên cứu.....	51
2.2. Thực trạng về tình hình thu hồi đất để phục vụ xây dựng khu công nghiệp Song Khê - Nội Hoàng.	52
2.2.1. Vài nét về phát triển khu công nghiệp Song Khê - Nội Hoàng	52
2.2.2. Tình hình thu hồi đất của các xã để phục vụ khu công nghiệp.....	52
2.2.3. Tình hình thu hồi của các hộ trên địa bàn khu công nghiệp Song Khê - Nội Hoàng	54
2.3. Thực trạng về lao động, việc làm, thu nhập của các hộ dân sau thu hồi đất trên địa bàn	57
2.3.1. Thực trạng biến động ngành nghề của các hộ dân sau THĐ	57
2.3.2. Thực trạng lao động của các hộ dân sau THĐ trên địa bàn	60
2.3.3. Thực trạng việc làm của các hộ dân sau THĐ	66
2.3.4. Thực trạng thu nhập của các nhóm hộ sau THĐ.....	73
2.3.5. Tình hình chi phí hàng năm của các hộ dân trước và sau THĐ.....	79
2.3.6. Chính sách bồi thường giải phóng mặt bằng đối với các hộ có đất bị thu hồi và tình hình thực hiện các chính sách này.	82
2.3.7. Tình hình sử dụng tiền đền bù của các hộ dân sau THĐ	89

Chương 3: ĐỊNH HƯỚNG VÀ ĐỀ XUẤT MỘT SỐ GIẢI PHÁP	
NHẪM ỔN ĐỊNH CUỘC SỐNG, NÂNG CAO THU	
NHẬP CHO CÁC HỘ NÔNG DÂN SAU THU HỒI	
ĐẤT TRÊN ĐỊA BÀN KCN SONG KHÊ - NỘI	
HOÀNG HUYỆN YÊN DŨNG, TỈNH BẮC GIANG.....	93
3.1. Quan điểm, định hướng và mục tiêu phát triển các KCN huyện	
Yên Dũng đến năm 2015 và tầm nhìn đến năm 2020	93
3.1.1. Tiếp tục đẩy mạnh thu hút đầu tư.....	93
3.1.2. Tiếp tục phát triển các khu, cụm công nghiệp trên địa bàn	93
3.2. Quan điểm và định hướng sử dụng đất đai của huyện Yên Dũng	
đến năm 2015 và tầm nhìn đến năm 2020.....	94
3.2.1. Quan điểm sử dụng đất.....	94
3.2.2. Định hướng sử dụng đất đến năm 2015 và giai đoạn tiếp theo.....	95
3.3. Một số giải pháp chủ yếu nhằm ổn định và nâng cao thu nhập cho	
các hộ nông dân sau thu hồi đất	95
3.3.1. Giải pháp chung.....	95
3.3.2. Giải pháp về quy hoạch.....	100
3.3.3. Giải pháp về chính sách đền bù và giải phóng mặt bằng.....	101
3.3.4. Giải pháp về phục hồi kinh tế cho từng nhóm hộ chịu ảnh	
hưởng của việc thu hồi đất	104
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ.....	109
1. Kết luận.....	109
2. Kiến nghị.....	110
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	114
PHIẾU ĐIỀU TRA THÔNG TIN HỘ.....	117

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT VÀ Ý NGHĨA

STT	Chữ viết tắt	Ý nghĩa
1	KCN	Khu công nghiệp
2	CNH - HĐH	Công nghiệp hóa - hiện đại hóa
3	CN - TTCN	Công nghiệp - tiểu thủ công nghiệp
4	CP	Chính phủ
5	THĐ	Thu hồi đất
6	GPMB	Giải phóng mặt bằng
7	HĐND	Hội đồng nhân dân
8	UBND	Ủy ban nhân dân
9	KTXH	Kinh tế xã hội
10	NN	Nông nghiệp
11	QĐ - UB	Quyết định ủy ban
12	CMKT	Chuyên môn kỹ thuật
13	TĐC	Tái định cư

DANH MỤC BẢNG

Bảng 2.1: Tình hình đất đai và sử dụng đất đai của huyện Yên Dũng năm 2008 - 2010	42
Bảng 2.2: Tình hình lao động và sử dụng lao động của huyện Yên Dũng năm 2008 - 2010	44
Bảng 2.3: Giá trị sản xuất các ngành kinh tế huyện Yên Dũng năm 2008 - 2010	50
Bảng 2.4. Tình hình thu hồi đất nông nghiệp của các xã điều tra.....	53
Bảng 2.5. Hiện trạng sử dụng đất trước và sau thu hồi đất của các hộ điều tra	55
Bảng 2.6 Tình hình biến động ngành nghề của các hộ trước và sau thu hồi đất	59
Bảng 2.7. Độ tuổi lao động của các nhóm hộ điều tra	61
Bảng 2.8. Trình độ văn hoá, chuyên môn kỹ thuật của lao động ở các nhóm hộ	65
Bảng 2.9. Hiện trạng việc làm của các nhóm hộ điều tra trước và sau thu hồi đất	68
Bảng 2.10. Tổng hợp tình hình biến động về việc làm của lao động trong các nhóm điều tra trước và sau THĐ	71
Bảng 2.11. Cơ cấu thu nhập bình quân của các nhóm hộ điều tra trước và sau THĐ	74
Bảng 2.12. Tổng hợp sự biến động thu nhập của các hộ điều tra sau THĐ	77
Bảng 2.13. Bình quân chi phí hàng năm của các nhóm hộ trước và sau THĐ	80

Bảng 2.14: Tổng hợp đơn giá bồi thường, hỗ trợ khi thu hồi đất nông nghiệp năm 2008	86
Bảng 2.15: Tổng hợp đơn giá bồi thường, hỗ trợ khi thu hồi đất nông nghiệp năm 2009	87
Bảng 2.16: Tổng hợp đơn giá bồi thường, hỗ trợ khi thu hồi đất nông nghiệp năm 2010	88
Bảng 2.17. Thực trạng sử dụng tiền đền bù của các nhóm hộ điều tra.....	91

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Theo thống kê của Bộ Nông nghiệp và phát triển nông thôn trong giai đoạn từ 2001 - 2005 trên địa bàn cả nước đã thu hồi 360 ngàn ha đất nông nghiệp (chiếm 3,89% diện tích đất nông nghiệp của cả nước) để phục vụ khu công nghiệp, xây dựng đô thị, xây dựng kết cấu hạ tầng. Như vậy bình quân mỗi năm diện tích thu hồi là 73 ngàn ha. Việc thu hồi đất nói trên đã ảnh hưởng tới 627.945 hộ, 950 nghìn lao động nông nghiệp và 2,5 triệu nông dân.

Theo một số kết quả nghiên cứu cho thấy 53% số hộ nông dân sau thu hồi đất có thu nhập giảm sút so với trước thu hồi đất. Một nguyên nhân cơ bản dẫn tới tình trạng trên là: Sử dụng tiền đền bù không hợp lý, lao động không có trình độ và tay nghề phù hợp với lĩnh vực phi sản xuất nông nghiệp vì vậy nghề nghiệp cho người lao động sau thu hồi đất vẫn là 67% tiếp tục làm nghề nông, 13% có nghề mới, 20% không có việc làm [1].

Một bài toán đặt ra cho các địa phương là: Đây là giải pháp để ổn định và nâng cao thu nhập cho người nông dân sau khi thu hồi đất, để hộ nông dân sẵn sàng thực hiện việc thu hồi đất của nhà nước phục vụ cho các khu công nghiệp và đô thị. Với huyện Yên Dũng tỉnh Bắc Giang bài toán trên càng cấp bách hơn vì hiện nay trên địa bàn huyện đã và đang hình thành các khu công nghiệp, cụm công nghiệp đã và đang trong giai đoạn giải phóng mặt bằng.

Để có được "đất sạch" phục vụ cho các khu, cụm công nghiệp tập trung và thu hút được nhiều dự án đầu tư trong và ngoài nước đến với huyện Yên Dũng tỉnh Bắc Giang cần thiết phải có hàng loạt các giải pháp để người nông dân sau khi bị thu hồi đất có thu nhập ổn định và phát triển bền vững.

Xuất phát từ thực tiễn đó tác giả thực hiện nghiên cứu đề tài: ***"Thực trạng và giải pháp nhằm ổn định, nâng cao thu nhập cho các hộ nông dân sau thu hồi đất phục vụ các khu công nghiệp tại huyện Yên Dũng, tỉnh Bắc Giang"***.